
Als kinderrechter grijp je diep in het leven van gezinnen in. Denk aan een ingewikkelde scheiding of het uit huis plaatsen van een kind. Des te belangrijker om het VN Kinderrechtenverdrag goed na te leven, in de rechtszaal en daarbuiten. “Oók voor de volgende generatie”, vindt kinderrechter Bart Tromp.

(KINDER)RECHTER BART TROMP:

‘Laat een kind zich veilig en verbonden voelen’

Van donker naar licht

De Rechtbank Noord-Nederland is gehuisvest in een imposant gebouw in hartje Groningen. Wie binnenstapt komt eerst in een met glas afgeschermd receptie. Pas als de receptionist het goedkeurt, opent die de deur en treed je binnen in een complex van oude architectuur en een modern gangenstelsel met veel glas. Op een volwassen bezoeker maakt deze entree al indruk, laat staan als je een kind bent. En je bijvoorbeeld vanwege de scheiding van je ouders door de rechter bent uitgenodigd voor een zitting.

Het was al langer een doorn in het oog van Bart Tromp en Kinderombudsman Margrite Kalverboer, de intimiderende omgeving die een rechtbank voor een kind kan zijn. Na een scherp interview in NRC slaagde het tweetal erin om hier landelijk verandering in te brengen. Bart:

“Childfriendly justice, kindvriendelijke rechtspraak, noemt het VN Kinderrechtenverdrag het. Zelf ontvang ik kinderen niet langer in een donkere zittingszaal. Maar in een kindvriendelijke ruimte dicht bij de ingang met daglicht, speelgoed en een kleurplaat op de tafel. Ik zie zó’n verschil in hoe een kind het gesprek nu ingaat.”

Met overtuiging

Het zegt veel over het type rechter en mens dat Bart Tromp is. Iemand die ons wijst op het naleven van het Kinderrechtenverdrag en zonodig publieke discussie uitlokt. Google je hem, dan kom je hem tegen in het weigeren van uithuisplaatsing naar instanties die tekortschieten, zoals het inmiddels gesloten Woodbrokers. Of lees je artikelen waarin hij pleit voor wetenschappelijk onderzoek naar de uithuisplaatsing van de

kinderen van de Toeslagenaffaire. ‘Een gepassioneerde (kinder)rechter die zich met overtuiging inzet om de rechtsbescherming van ouders en kinderen in het jeugdrecht te versterken’, staat in zijn LinkedIn-profiel.

Waar zijn die passie en overtuiging ontstaan?

“Ik heb een zekere natuurlijke nieuwsgierigheid in mensen en wat hen beweegt, en was altijd geïnteresseerd in sociale ongelijkheid. Waar je

Waar je wieg staat is heel bepalend voor de kansen in het leven

De een gaat in zijn
vrije tijd vissen, ik
doe dit

wieg staat is heel bepalend voor de kansen in het leven. Als advocaat begon ik met tegenzin aan het familie-recht toen ik een omgevallen collega moest vervangen. Traditioneel was familie- en jeugdrecht niet zo'n interessant juridisch gebied. Tegen mijn verwachting in vond ik het erg interessant. Als advocaat probeer je mensen te helpen door hun emoties te scheiden van wat zakelijk moet worden geregeld. Dat is een uitdaging."

Kinderrechtenverdrag

OnzeJeugd.NU legt het blauwe Unicef-boekje op tafel: het 'Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind'. Nederland ratificeerde dit Kinderrechtenverdrag in 1995. Dat betekent dat we ervoor moeten zorgen dat we alle wetten en regels zo aanpassen dat ze voldoen aan de eisen van het verdrag.

Hoe belangrijk is dat Kinderrechten-verdrag voor jou?

"Een mooie vraag. Ons recht is geworteld in het Romeinse recht, waarin kinderen geen zelfstandige rechten hadden en werden vertegenwoordigd door de vader, de pater familias. In de kern werkt dat nog steeds door in onze wetgeving: kinderen hebben soms eigen rechten, maar worden meestal vertegenwoordigd door ouders of een voogd.

Het Kinderrechtenverdrag breekt met die traditie door kinderen als volwaardige rechtssubjecten te erkennen. Dat schuurt, omdat we hun rechten

in Nederland niet altijd volledig toepassen. Zo wordt het hoorrecht in het bestuurs- en migratierecht vaak onvoldoende uitgevoerd, terwijl je zonder het kind te horen belangrijke informatie mist. Daarom zouden de kernbepalingen uit het Kinderrechtenverdrag artikel 3 (belang van het kind) en artikel 12 (recht om gehoord te worden) in de Grondwet moeten worden opgenomen. Daar zet ik mij voor in."

Geluk van morgen

Naast zijn fulltime werk als rechter steekt Bart zijn tijd in promotie-

Bart Tromp:

Senior (kinder)rechter aan de Rechtbank Groningen, opleider van rechters, promovendus aan de Rijksuniversiteit Groningen en lid van de recente Staatscommissie overheidsingrijpen in gezinnen. Bart gelooft als rechter in rechtvaardigheid en wil als wetenschapper laten zien dat we de samenleving moeten durven herontwerpen.

Hij geeft dit interview op persoonlijke titel.

onderzoek aan de Rijksuniversiteit Groningen, waar hij ook regelmatig colleges geeft. "De een gaat in zijn vrije tijd vissen, ik doe dit", zegt hij over zijn volle agenda. Ook dit interview over het thema van deze *De Omwenteling* - het geluk van morgen - heeft hij goed voorbereid. Zijn aantekeningen zullen ook van pas komen bij zijn lezing op het OJ-congres in oktober (zie QR-code onderaan).

Wat is er nodig voor het geluk van morgen?

"Dat gaat ver buiten het juridische en kan ik samenvatten in drie woorden: gezondheid, verbondenheid en vertrouwen. Voor mij betekent het dat een kind dat nu geboren wordt, zich veilig voelt thuis, op school en online. En hulp durft te vragen als het niet goed gaat. Dat een kind niet alleen verbonden is met beeldschermen, maar vooral met echte mensen die hem of haar kennen en steunen. En dat een kind het gevoel heeft dat het ertoe doet en een toekomst heeft. Dus dat het kan leren, werken, wonen én mee kan praten over grote thema's zoals klimaat en ongelijkheid. Dat is voor mij de echte 'infrastructuur van geluk'. Niet alleen gebouwen en regels, maar relaties."

Abnormale situaties

Om daar te kunnen komen, verdienen de pasgeborenen van nu volgens de kinderrechter *eerlijke* kansen. Daarvoor moet er ook iets gebeuren

Drie woorden:
gezondheid,
verbondenheid
en vertrouwen

aan een enorm aantal kinderen dat opgroeit met jeugdhulp of jeugdbescherming. Bart: “Inmiddels zijn dat vele honderdduizenden kinderen. Het zegt iets over hoe we onze samenleving en ons stelsel hebben ingericht. Dat vraagt om een echte omwenteling.”

Als kinderrechter ziet hij soms kinderen die het slachtoffer zijn van extreme verwaarlozing, mishandeling en seksueel misbruik. Veel vaker ziet hij ‘normale mensen in abnormale situaties’, benadrukt hij. “Kinderen die het, net als hun ouders, moeilijk hebben met een samenleving die veel vraagt en overvraagt. Ik zie uitvergrote versies van thema’s die alle kinderen raken zoals druk, scheiding, armoede, psychische problemen en de digitale wereld. Wat ik in de rechtszaal zie, is dus eigenlijk een vergrootglas van de kwetsbaarheden in onze samenleving.”

Wat gaat er in de kern mis?

“We hebben een systeem gebouwd vol goede bedoelingen, maar dat in de praktijk vaak uitloopt op georganiseerde onmacht. Professionals die verstrikt raken in regels, budgetten en schotten. Bijna dagelijks zie ik mensen met hart voor kinderen, die niet kunnen doen wat nodig is omdat het systeem het tegenhoudt. Ook kinderrechters lopen vast. Ik kan een beslissing voor een kind nemen waarvan ik denk dat die nodig is. Maar als er vervolgens geen plek, behandeling of begeleiding is, dan blijft die

Dat een kind het gevoel heeft dat het ertoe doet en een toekomst heeft

beslissing papier. Jeugdhulp is te vaak een papieren tijger.”

Hij vervolgt: “Laten we ook naar jeugd-bescherming en gedwongen jeugd-zorg kijken: dat wettelijke kader is tussen 1887 en 1922 ontwikkeld voor een totaal andere samenleving dan waarin wij leven. Neem de meest-voorkomende maatregel die een rechter kan opleggen: de ondertoe-zichtstelling (OTS). Die beperkt het ouderlijk gezag volstrekt disproporti-oneel. Waarom zouden we ouders in hun totaliteit diskwalificeren als ouders? Dat is in strijd met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Het kan dat er hulp nodig is, maar leg uit welke zorg je wil opleggen en of die effectief zal zijn. Als je die vraag niet stelt en niet beantwoordt, blijf dan van gezinnen

Jeugdhulp is
te vaak een
papieren tijger

af. Als een maatregel diep ingrijpt, maar geen perspectief biedt op verbetering, dan tast dat het vertrouwen aan van ouders en kinderen in de hulpverlening. En daarmee ook het geluk van kinderen.”

Neem je daarom deel aan de ‘Staatscommissie overheids-ingrijpen in gezinnen’?

“Dat is dé reden. Ik wil meewerken aan herbezinning van het moment waarop de overheid ingrijpt in het gezinsleven. Ik wil ouders en kinde-ren beschermen tegen ingrijpen dat niet nodig of niet effectief is, maar wel schade toebrengt. Baat het niet, dan schaadt het wél. Als overheid

De hele affaire
illustreert dat een
herijking van het
jeugdstelsel echt
nodig is

kun je veel kapotmaken. Als ik kijk naar het leed van de toeslagenouders, dan zie ik toegebrachte schulden en ingrijpende kindbeschermings-maatregelen, maar geen herstel.”

Terugplaatsen

Toen Bart in 2021 aan de Rijksuniver-siteit Groningen begon, maakte hij zich hard voor wetenschappelijk onderzoek naar uithuisplaatsing van de toeslagengezinnen. “Ik wilde weten of dat ook bij onze rechtbank was gebeurd. Als onafhankelijk wetenschappelijk onderzoekers hadden we al een methode voor snel dossieronderzoek ontwikkeld. Die snelheid was geboden, want dan konden de gezinnen misschien her-enigd worden en weer tot verbon-denheid komen. Maar de gedachte dat onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek werd gewenst, bleek een naïeve gedachte. De hele affaire illus-treert dat een herijking van het jeugd-stelsel echt nodig is. Daarom is het goed dat de Staatscommissie er nu is.”

Verschil maken met proefschrift

Op het moment van het interview is Bart nog in afwachting van de datum voor de verdediging van zijn proefschrift. Het werk bestaat uit vijf afzonderlijke artikelen, waarvan twee al verschil hebben gemaakt, ook voor de toekomstige generatie.

Je zegt: ik wil geen punten scoren, maar iets opgelost zien?

“In mijn proefschrift kijk ik met een puur juridische bril naar wat er mist in het jeugdrecht. Komen fundamen-tele rechten wel voldoende tot uit-drukking? Zo gaat een artikel over de zotte meldbriefprocedure. Die maakte het zestien jaar lang mogelijk om ondertoezichtstellingen en uit-huisplaatsing stilzwijgend te verlen-gen of te beëindigen, dus zonder dat er met ouders en kinderen over werd gesproken. In het consumentenrecht kun je nog niet eens een proefabon-nement op de Donald Duck stil-zwijgend verlengen! Het artikel gaf destijds aanleiding tot een proefpro-ces tegen de Staat. Daarna was het gelukkig snel afgelopen met de meld-briefprocedure. Alle zaken worden nu mondeling behandeld. En er wordt veel kritischer gekeken of een verlenging van kindbeschermings-maatregelen nog wel nodig is.”

Hoorrecht van ouder en kind

Een ander artikel gaat over de zoge-heten spoedprocedure. De overheid kan de rechter vragen om met spoed het gezag van ouders te beperken, het kind uit huis of in de gesloten jeugd-zorg te plaatsen. Zónder dat de wet voorschrijft ouders en kinderen te betrekken bij de besluitvorming. De rechter moet dan beslissen op basis van feiten die een overheidsinstantie, zoals de Raad voor de Kinderbescher-ming of een Gecertificeerde Instelling

Komen fundamen-
tele rechten wel
voldoende tot
uitdrukking?

die aanvoert. Ook regelt de wet niet dat ouders worden bijgestaan door een advocaat. Ouders en kinderen worden pas gehoord, nadat de maatregel is genomen en uitgevoerd.”

Wat was voor jou onverteerbaar aan de spoedprocedure?

“Mensen hebben het recht om gehoord te worden en alleen in uitzonderlijke gevallen is het te rechtvaardigen dat je zonder voorafgaande mondelinge behandeling beslist. Wat een uitzondering zou moeten zijn,

Mensen vragen me vaak: ‘Ben je er niet een keer klaar mee?’

werd echter bijna de praktijk. Gelukkig is er nu wetgeving op komst die de rechtsbescherming van ouders en kinderen in deze procedure kan versterken. De aanbevelingen uit het artikel worden daarin overgenomen.”

Ander perspectief op opgroeien

Terug naar het geluk van morgen. Hoe zou het wél kunnen over vijftien jaar?

“In mijn ideale 2040 verdwaalt een gezin niet meer tussen instanties, maar is er één team rond het gezin. Dat team kent de gezinsleden en blijft als het ingewikkeld wordt. Dus minder overdrachten, meer continuïteit. Ook wil ik de focus in het gesprek in de zittingszaal graag verleggen. Van de risico's die we zien naar: hoe bouwen we een realistisch perspectief op het gebied van school, werk, wonen en relaties? Dat vraagt anders kijken naar het opgroeiperspectief van

Foto: Ellen Oostland

kinderen. Buiten de rechtszaal vergt dat samenwerking tussen onderwijs, sociaal domein, zorg en rechtspraak. En zeker niet in de laatste plaats pleit ik voor sociaal-economisch beleid dat gezinnen niet voortdurend op achterstand zet.”

Gepassioneerd

Bart Tromp is een gepassioneerde (kinder)rechter die zijn toga voorlopig nog zal blijven aantrekken. “Mensen vragen me vaak: ‘Ben je er niet een keer klaar mee?’ Nee, de

dingen die ik doe, boeien mij. De uitdaging zit voor mij in het zo objectief mogelijk scheiden van de mensen en het probleem. Hoe is iemand hier terechtgekomen? Het menselijk gedrag en wat je daar als rechter in kunt betekenen, is en blijft mijn passie.”

Geïnspireerd en wil je Bart Tromp zelf horen spreken? Kom op 30 oktober naar het OJ-congres in Utrecht.

De lees-, luister- en kijktips van Bart Tromp

- Boek van Evelyn Waugh *Decline and Fall*.
- Tv-serie *BUZA* (BNNVARA).
- Mozarts pianoconcert nr. 23 in uitvoering van Vladimir Horowitz.